

Mreža za odgovornost, nove
tehnologije i otvorenost institucija
u jugoistočnoj Evropi

MAPA PUTA ZA DOBRO UPRAVLJANJE ZA DRŽAVNE INSTITUCIJE U BOSNI I HERCEGOVINI

Na osnovu Regionalnog indeksa otvorenosti

Za 2016.
godinu

Ovaj projekat je
finansiran od
strane EU

METAMORPHOSIS

WESTMINSTER
FOUNDATION FOR
DEMOCRACY

CRTA

ZaštoNe?

CENTAR ZA
DEMOKRATSKU
TRANZICIJU

ODK
OPEN DATA KOSOVO

MJAFT!

Projekat ACTION SEE je finansiran od strane Evropske unije, a implementiraju ga Fondacija Metamorfozis, Westminster fondacija za demokratiju, CRTA – Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost, Udruženje građana Zašto ne?, Centar za demokratsku tranziciju, Open Data Kosovo, i Levizija Mjajt!

Mapa puta za dobro upravljanje za državne institucije u Bosni i Hercegovini

Na osnovu
Regionalnog indeksa
otvorenosti

Bazirano na mjerenjima
za 2016. godinu

Sarajevo, juli 2017. godina

Udruženje građana "Zašto ne"

Džemala Bijedića 309.
71000 Sarajevo, BiH
tel/fax: +387 33 61 84 61

www.zastone.ba
info@zastone.ba

Istraživači/ce i autori/ce publikacije:

Aida Ajanović
Selma Aščerić
Tijana Cvjetičanin
Damir Dajanović
Dalio Sijah

KOORDINATOR PROJEKTA:

Fondacija Metamorphosis
Makedonija
www.metamorphosis.org.mk

PARTNERSKE ORGANIZACIJE:

Westminster Foundation for Democracy
Velika Britanija
www.wfd.org

CRTA - Center for Research
Transparency and Accountability
Srbija
www.crtars.rs

Center for Democratic Transition
Crna Gora
www.cdtmn.org

Open Data Kosovo (ODK)
Kosovo
www.opendatakosovo.org

Levizija Mjaft!
Albanija
www.mjajt.org

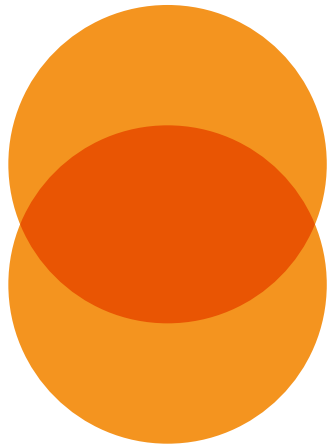

ActionSEE je mreža organizacija civilnog društva koje zajednički rade na promovisanju i osiguravanju odgovornosti i transparentnosti vlasti u regiji jugoistočne Europe, kroz stvaranje potencijala za građanski aktivizam i učešće, promovisanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda na internetu, te kroz jačanje kapaciteta nevladinih organizacija i pojedinaca u regionu kada je u pitanju korištenje novih tehnologija kako bi se osigurala odgovornost vlasti.

Projekat ACTION SEE je finansiran od strane Evropske unije, a implementiraju ga Fondacija Metamorfozis, Westminster fondacija za demokratiju, CRTA – Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost, Udruženje građana Zašto ne?, Centar za demokratsku tranziciju, Open Data Kosovo, i Levizija Mjaft!.

s a d r Ź a j

1.	OPŠTE INFORMACIJE	7
2.	INSTITUCIJE ZAKONODAVNE VLASTI	8
2.1	PARLAMENTI	8
3.	INSTITUCIJE IZVRŠNE VLASTI	14
3.1	VIJEĆE MINISTARA BIH, VLADE FBIH I RS.....	14
3.2	MINISTARSTVA	20
3.3	ORGANI UPRAVE	25
4.	JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE	29
5.	TUŽILAŠTVA	34
6.	SUDOVI	38
7.	VSTV	43
7.1	VSTV KROZ SUDSKE INDIKATORE	44
7.2	VSTV KROZ TUŽILAČKE INDIKATORE	47
8.	METODOLOGIJA	50
9.	PROJEKAT	52
10.	SAZNAJTE VIŠE	53

1. OPŠTE INFORMACIJE

Otvorenost vlasti predstavlja ključni uslov demokratije, obzirom da omogućava građanima da dobiju informacije i znanje koje je neophodno za ravnopravno učešće u političkom životu, efikasno donošenje odluka, te za držanje institucija odgovornim za politike koje provode. Širom svijeta institucije poduzimaju specifične aktivnosti sa ciljem da povećaju svoju transparentnost i odgovornost prema građanima.

Otvorena vlast se bazira na četiri organizacijska principa: transparentnost, dostupnost, integritet i učinkovitost. Ovi principi se primjenjuju na sve grane i nivoe vlasti, od izvršne vlasti do lokalne samouprave, parlamenata i sudstva.

Indeks otvorenosti je složeni indikator koji mjeri stepen otvorenosti vlasti zapadnog Balkana prema građanima i društvu i osmišljen je kako bi definisao do kojeg nivoa građani zapadnog Balkana dobijaju pravovremene i razumljive informacije od njihovih institucija.

U svrhu mjerenja stepena institucionalne otvorenosti, partnerske organizacije ACTION SEE su, sljedeći internacionalne standarde, preporuke, kao i primjere dobrih praksi, ocijenile institucije kroz posebne kvantitativne i kvalitativne indikatore koji ocjenjuju institucije na bazi dostupnosti informacija na zvaničnim web sajtovima institucija, kvaliteti pravnog okvira za individualna pitanja, drugih izvora informisanja javnosti, te upitnika koji su dostavljeni institucijama.

Odgovaranje institucija na upitnike je bio dodatni indikator njihove otvorenosti. Značajan broj institucija je dobio negativne ocjene na indikatore iz upitnika, budući da nisu odgovorili na njih, što je značajno spomenuti iz dva razloga: prvi, odgovaranje institucija je indikator za njihovu otvorenost i drugi, neodgovaranje je negativno utjecalo na rezultat ideksa, budući da su ti indikatori automatski ocijenjeni sa 0. Dodatno, neki od indikatora su mogli biti ocijenjeni pozitivno samo da su se postojeći zakoni implementirali u potpunosti.

Istraživanje je rađeno u periodu od oktobra do kraja decembra 2016. godine. Na osnovu podataka i nalaza monitoringa razvijen je set preporuka i smjernica za institucije.

Preporučeni koraci za svaku kategoriju institucija su urađeni na osnovu neispunjenih indikatora.

Dodatno, za uzorkovane institucije, kao npr. agencije, lokalne samouprave, sudove i tužilaštva, preporuke i koraci su opšti i odnose se na sve institucije.

Čitatelji mogu pronaći metodologiju i osnovne informacije o projektu na kraju ovog dokumenta.

2. INSTITUCIJE ZAKONODAVNE VLASTI

2.1. PARLAMENTI

Navedeno istraživanje u Bosni i Hercegovini obuhvatilo je parlamente na državnom i entitetskim nivoima vlasti (oba doma Parlamentarne Skupštine BiH, oba doma Parlamenta FBiH i Narodna Skupština RS). Istraživanje otvorenosti zakonodavnih tijela u BiH je pokazalo da su njihove prakse u objavljivanju relevantnih dokumenata, informisanju javnosti i komunikaciji sa građanima/kama, izrazito neujednačene.

No i pored razlika u rezultatima pojedinačnih parlamentarnih tijela, u svim zakonodavnim institucijama postoji značajan prostor za poboljšanje. Preporuke za unaprjeđenje otvorenosti institucija zakonodavne vlasti iznijete u ovom dokumentu generalnog su karaktera i odnose se na sva parlamentarna tijela obuhvaćena istraživanjem.

GENERALNI ZAKLJUČCI

Institucije zakonodavne vlasti u Bosni i Hercegovini u prosjeku zadovoljavaju 51,19% indikatora otvorenosti u oblastima transparentnosti, pristupačnosti, učinkovitosti i integriteta. U odnosu na ostale države regiona, parlamenti u BiH nalazi se na posljednjem mjestu po ispunjenosti analiziranih indikatora, što svjedoči o zabrinjavajuće niskom nivou otvorenosti zakonodavne vlasti u BiH.

U Parlamentarnoj skupštini BiH (PS BiH) i Parlamentu Federacije BiH (PBiH), koji se sastoje od Predstavničkog doma i Doma naroda, indikatori su praćeni za svaki parlamentarni dom ponaosob, s obzirom da domovi zasebno organizuju svoje komunikacijske prakse, kao i objavljivanje podataka, dokumenata i materijala na svojim web-stranicama.

Poređenje rezultata svih analiziranih tijela zakonodavne vlasti pokazuje da najbolji pojedinačni rezultat u ispunjavanju svih praćenih indikatora ima Predstavnički dom PSBiH (55,28%), dok je najlošiji rezultat Predstavničkog doma PFBiH (45,47%).

Kada se gledaju prosječni rezultati svakog od parlamenata, najbolji rezultat ima Narodna skupština Republike Srpske (NSRS), koja zadovoljava 55,04% indikatora, iza nje je Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine sa 52,28%, dok je najlošiji Parlament Federacije BiH sa 48,15% ispunjenih indikatora otvorenosti.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Princip pristupačnosti u zakonodavnim tijelima BiH zadovoljen je sa 48,48% ispunjenih indikatora, pri čemu je u pogledu pristupa informacijama ostvaren najbolji rezultat (52,93%), dok je najlošije ocijenjena interakcija sa građanima/kama (36,97%). U pogledu javnih konsultacija, ispunjeno je nešto manje od polovine indikatora, što je posebno zabrinjavajuće s obzirom da bi zakonodavna tijela trebala biti najotvoreniji forum za uključivanje građana/ki u proces donošenja odluka.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, parlamentarna tijela u BiH trebala bi implementirati sljedeće preporuke:

✓ Dosljedno sprovoditi važeće zakone o slobodi pristupa informacijama na način da bi svako zakonodavno tijelo trebalo:

o Konzistentno objavljivati registar informacija u svom posjedu, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama.

o Odrediti odgovornu osobu nadležnu za zahtjeve za pristup informacijama, čije ime i kontakt-podaci moraju biti objavljeni na zvaničnoj web strani svakog zakonodavnog tijela.

✓ Obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.

- ✓ Dodatno ojačati zakonsku regulativu za slobodan pristup informacijama, kroz uspostavljanje čvršćih mehanizama za nadzor nad provođenjem Zakona o slobodi pristupa informacijama, uključujući i nezavisno tijelo čije bi odluke bile obavezujuće.
- ✓ Koristiti dostupne kanale dvosmjerne komunikacije sa građanima/kama, poput društvenih mreža i online peticija.
- ✓ Kreirati, koristiti i aktivno promovirati mehanizme za učešće građana/ki i stručne javnosti u radu parlamenta, sa naglaskom na uključivanje javnosti u konsultacije o legislativi u parlamentarnoj proceduri.
- ✓ Redovno, konzistentno i u cjelini objavljivati informacije prikupljene tokom javnih konsultacija na zvaničnim web stranicama ministarstava.
- ✓ Objavljivati podatke u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Kada je u pitanju učinkovitost, zakonodavna vlast u BiH zadovoljava 57,42% postavljenih indikatora, pri čemu su vrlo izražene razlike između podoblasti unutar ovog kriterija. Parlamenti u BiH tako ostvaruju relativno dobar rezultat u pogledu parlamentarnog monitoringa (67,02% indikatora), dok je u oblasti strateškog planiranja ispunjeno tek 19,8% indikatora, s obzirom da samo jedno od pet zakonodavnih tijela provodi procjenu uticaja propisa.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, parlamentarna tijela u BiH trebala bi implementirati sljedeće preporuke:

- ✓ Vršiti dosljednu i kontinuiranu procjenu uticaja propisa koje usvajaju, kroz provođenje sljedećih koraka:
 - o Uspostaviti jedinstvene metode i procedure za procjenu uticaja propisa i dosljedno ih primjenjivati u svom radu, kako bi garantovali svrsishodnost i učinkovitost usvojene legislative.

o Obezbijediti učešće i ekspertizu zainteresovane i stručne javnosti u evaluaciji uticaja zakona i drugih akata u parlamentarnoj proceduri prije njihovog usvajanja.

INTEGRITET

Kada je u pitanju integritet zakonodavne vlasti u BiH, ona zadovoljava 50,61% praćenih indikatora i nalazi se na posljednjem mjestu u odnosu na ostale parlamente u regionu.

Relativno dobar rezultat zabilježen je u pogledu prevencije sukoba interesa, a nešto slabiji u odnosu na usvajanje i objavljivanje etičkih kodeksa, kojima uglavnom nedostaju jasne sankcije za kršenje kodeksa. Najlošiji rezultat u ovoj oblasti bh. parlamenti imaju u pogledu propisa koji se odnose na lobiranje, s obzirom da ovo pitanje nije zakonski regulisano ni na jednom nivou vlasti. Imovinski kartoni parlamentarnih zastupnika/ca i delegata/kinja nisu javno dostupni otkako je od Centralne izborne komisije zatraženo da se imovinski kartoni uklone sa njihove zvanične web stranice. CIK ne izdaje imovinske kartone zvaničnika/ca na zahtjev, te je u njih moguće izvršiti uvid samo u njihovim prostorijama.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, parlamentarna tijela u BiH trebala bi implementirati sljedeće preporuke:

✓ Sva parlamentarna tijela u BiH moraju imati usvojene etičke kodekse, sa jasnim procedurama nadzora nad provođenjem kodeksa.

✓ Etički kodeksi parlamenata moraju biti objavljeni na njihovim zvaničnim web stranicama, zajedno sa podacima o monitoringu provođenja etičkih kodeksa i istragama pokrenutim u slučaju kršenja istih.

✓ Postojeće etičke kodekse potrebno je revidirati, ujednačiti i dosljedno provoditi.

✓ Imovinski kartoni članova/ica parlamentarnih tijela trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web portalima parlamenata, bez obzira na to što nisu objavljeni na stranici Centralne izborne komisije BiH.

✓ Parlamentarna tijela u BiH trebaju usvojiti propise kojima se reguliše lobiranje u zakonodavnim institucijama, u skladu sa međunarodnim standardima.

TRANSPARENTNOST

Kada je u pitanju kriterij transparentnosti zakonodavnih institucija u BiH, one zadovoljavaju 51,38% postavljenih indikatora. Najbolji rezultat unutar ovog kriterija zabilježen je u odnosu na transparentnost javnih nabavki (63,25%), iako se i u ovoj oblasti nailazi na vrlo neujednačene principe objavljivanja relevantnih dokumenata. Budžetska transparentnost parlamentarnih tijela je zabrinjavajuće slaba, sa ispunjenih 33,1% indikatora. Parlamenti u BiH imaju veoma neujednačenu praksu objavljivanja budžetskih dokumenata; izvještaji o izvršenju budžeta se uglavnom ne mogu pronaći na njihovim zvaničnim web stranicama, dok nijedan parlament nema objavljen "Budžet za građane". Parlamenti u BiH nisu dovoljno transparentni u pogledu izvještavanja o svojim planovima i njihovoj implementaciji, te su rijetka parlamentarna tijela za koja je bilo moguće pronaći godišnje planove i izvještaje za posljednje tri godine na njihovim zvaničnim web stranicama.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, parlamentarna tijela u BiH trebala bi implementirati sljedeće preporuke:

✓ Parlamentarna tijela trebaju kontinuirano i dosljedno objavljivati planove rada i izvještaje o radu, a minimalno za posljednje tri godine.

✓ Sva parlamentarna tijela trebaju na svojim web portalima objavljivati godišnje planove javnih nabavki.

✓ Parlamenti na svojim zvaničnim web portalima trebaju posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, uključujući i imena i kontakt podatke javnih službenika/ca.

51,19%

indikatora otvorenosti u prosjeku zadovoljavaju Institucije zakonodavne vlasti u BiH

Interakcija sa građanima/kama je najlošije ocijenjena te u procentima iznosi

36,97%

Budžetska transparentnost parlamentarnih tijela je zabrinjavajuće slaba, sa ispunjenih

33,1%

indikatora

U pogledu pristupa informacijama ostvaren najbolji rezultat

52,93%

✓ Potrebno je takođe uspostaviti dosljednu praksu izvještavanja o aktivnostima parlamentaraca/ki kao i mehanizme praćenja i dokumentovanja sjednica parlamenata, poput audio i video prijenosa i snimaka, kontinuiranog arhiviranja svih pratećih materijala (dnevni redova, materijala koji se razmatraju na sjednicama, transkripta sjednica, podataka o glasanju, itd.) koje mora biti pretraživo i dostupno javnosti. Isti princip treba primjeniti na sjednice svih parlamentarnih tijela, uključujući stalne i ad hoc komisije.

✓ Dodatno, parlamentarna tijela u BiH moraju obezbijediti kontinuitet i dosljednost u informisanju javnosti o svom radu, putem održavanja kompletne arhive starih sadržaja koji se nalaze na njihovim službenim web portalima, uključujući:

o Najave, zapisnike, izvještaje i zaključke sa sjednica; evidencije o radu poslanika/ca i delegata/kinja; dokumentacije o legislativnim procesima, poput materijala za sjednice parlamenata i njihovih radnih tijela, itd.

✓ Pozivi, odluke, ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na web portalima parlamentarnih tijela. I pored toga što postoji portal javnih nabavki koji objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki.

✓ Parlamentarna tijela treba da obezbijede kontinuirano i ujednačeno objavljivanje svih budžetskih dokumenata, a posebno kvartalnih i godišnjih izvještaja o izvršenju budžeta, minimalno za posljednje tri godine.

✓ Parlamenti trebaju objavljivati "Budžet za građane" kako bi se građanima/kama obezbijedio jednostavan i pristupačan uvid u budžete.

✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

3. INSTITUCIJE IZVRŠNE VLASTI

3.1 VIJEĆE MINISTARA BIH, VLADA FEDERACIJE BIH, VLADA REPUBLIKE SRPSKE

Navedeno istraživanje u Bosni i Hercegovini obuhvatilo je institucije izvršne vlasti na državnom i entitetskim nivoima (Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske). Istraživanje je pokazalo da postoje određene razlike kada su u pitanju ove tri institucije.

GENERALNI ZAKLJČCI

Vlasti u Bosni i Hercegovini ispunjavaju 60,65% indikatora u analiziranim oblastima transparentnosti, pristupačnosti, integriteta i učinkovitosti, koje zajedno daju ukupan pregled otvorenosti vlasti. Bosna i Hercegovina je tako na trećem mjestu u regionu kada je u pitanju ukupna otvorenost vlasti, iza Srbije i Crne Gore.

Međusobne razlike između tri posmatrane institucije izvršne vlasti su značajne. Tako Vijeće ministara BiH ima najbolji rezultat, sa 68,80% ispunjenih indikatora u svim oblastima, Vlada Federacije BiH je na drugom mjestu sa 61,31% ispunjenih indikatora, dok je treća Vlada Republike Srpske sa tek 51,83% ispunjenih indikatora.

Jasno je da postoji značajan broj institucija koje se opiru uvođenju koncepta otvorenosti i da se taj problem mora sistemski rješavati, uz angažman upravljačkih struktura u svim institucijama. Potrebna je brza reakcija i posvećen rad kako bi se izbjegle negativne prakse neusvajanja važnih dokumenata koji tretiraju ovu temu. Državne i entitetske strategije razvoja i promocije otvorenosti trebale bi biti pripremljene i usvojene, a akcioni planovi implementirani.

60,65%

indikatora u
analiziranim oblastima
ispunjavaju vlasti u BiH

Vlada RS je u domenu
učinkovitosti ostvarila rezultat

0%

budući da nije odgovorila niti
na jedno pitanje iz upitnika

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Princip „pristupačnost“, sa akcentom na pristup informacijama, interakciju sa građanima/građankama, te provođenje javnih konsultacija, izvršne vlasti u BiH zadovoljavaju sa 72,44% indikatora. Iako se postotak čini visokim, BiH se ipak nalazi na predzadnjem mjestu. Lošiji rezultat ima samo Kosovo, dok je najbolja Albanija, sa rezultatom od 95,19%.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

✓ Izvršna vlast mora dosljedno sprovoditi važeće zakone o slobodi pristupa informacijama na način da bi svaka od ovih institucija trebala:

o Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici registar dokumenata koje ima u svom posjedu.

✓ Sve institucije trebaju poštovati zakonske rokove za postupanje po zahtjevima za pristup informacijama.

✓ Svaka institucija treba obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.

✓ Vlade trebaju pripremiti izmjene zakona o slobodi pristupa informacijama na način da odluke tijela za nadzor implementacije ovog zakona budu obavezujuće za institucije.

✓ Izvršna vlast u BiH treba koristiti savremenije načine komunikacije sa građanima/kama, te javne konsultacije sprovoditi online. Na državnom nivou se za to mnogo bolje treba iskoristiti već postojeća web platforma eKonsultacije, čiji kapaciteti do sada nisu ni približno dovoljno iskorišteni. Entitetske vlade bi mogle razviti sličan model online konsultacija.

- ✓ Informacije i podaci prikupljeni tokom javnih konsultacija trebaju se redovno, konzistentno i u cjelini objavljivati na zvaničnim web stranicama institucija.
- ✓ Izvještaji i procjene usvojene nakon obavljenih javnih konsultacija trebaju biti javno dostupni, odnosno objavljeni na zvaničnim stranicama institucija.
- ✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Učinkovitost sveukupne izvršne vlasti u BiH zadovoljava 42,65% postavljenih indikatora. U ovom području Vijeće ministara (65,91%) i Vlada Federacije BiH (62,05%) imaju slične rezultate, dok je Vlada Republike Srpske ostvarila rezultat od 0%, budući da nije odgovorila niti na jedno pitanje iz upitnika.

Pitanja izvještavanja, strateškog planiranja, te monitoringa i evaluacije rada ministarstava regulišu se zakonskim i podzakonskim aktima koji se donose za svaki nivo vlasti odvojeno. Ipak, potrebno je težiti usaglašavanju zakonskih i podzakonskih rješenja iz ove oblasti kako bi se dosegli međunarodni standardi koje propisuje OGP, a kojima BiH teži još od 2014. godine kada je istoj pristupila.

Izvještavanje, strateško planiranje, te monitoring i evaluacija rada, kao sastavni dijelovi ovog principa, mogu se unaprijediti sljedećim koracima:

- ✓ Potrebno je uspostaviti jedinstvene metode i procedure za kvalitetno planiranje i kontrolu politika djelovanja, te iste dosljedno sprovoditi.
- ✓ Potrebno je uspostaviti jedinstvene metode po kojima bi ministarstva izvještavala vlade o svom radu na godišnjem nivou.

- ✓ Kako bi pratile i mjerile učinke svojih politika, institucije izvršne vlasti trebaju razviti i adekvatne indikatore za praćenje učinkovitosti svojih programa, politika i redovnih aktivnosti.
- ✓ Potrebno je usvojiti jedinstven podzakonski akt kojim bi se regulisalo pitanje među-ministarskih konsultacija.
- ✓ Treba postojati obaveza izvještavanja o među-ministarskim konsultacijama, te takvi izvještaji trebaju biti dostupni javnosti.

INTEGRITET

Kada je u pitanju integritet izvršne vlasti u BiH, ona zadovoljava 53,79% ispitanih indikatora, i ponovo se nalazi na predzadnjem mjestu. Albanija je posljednja sa 51,14%, a prva Crna Gora sa 94,32%). Kada su u pitanju pojedinačne institucije, Vijeće ministara BiH ima nešto bolji rezultat (55,68%) od vlada Republike Srpske i Federacije BiH (obje po 52,84%). Jedan od većih problema kada je u pitanju ova oblast je činjenica da je od Centralne izborne komisije zatraženo da se imovinski kartoni uklone sa njihove zvanične web stranice, te od tada imovinski kartoni nisu dostupni javnosti. CIK ih ne izdaje na zahtjev, te je u njih moguće izvršiti uvid samo u njihovim prostorijama.

Kako bi se ova oblast unaprijedila, potrebno je implementirati sljedeće korake:

- ✓ Imovinski kartoni trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web portalima institucija, bez obzira na gore navedeni problem Centralne izborne komisije BiH.
- ✓ Potrebno je ustanoviti procedure kako bi se imovinski kartoni mogli pohraniti u elektronskoj formi i pri tome voditi računa da se pohranjuju u nekom od Open Data formata.
- ✓ Vlade trebaju inicirati izmjene potrebnih zakona na način da postane obavezno objavljivati informacije vezane za darove, te je potrebno uvesti sankcije za osobe koje daju lažne informacije u svom imovinskom kartonu.

- ✓ Vlade trebaju inicirati uspostavljanje mehanizama za implementaciju Etičkog kodeksa, kao i definisati procedure koje se tiču kršenja istog.
- ✓ Vlade trebaju inicirati donošenje legislative kojom se reguliše oblast lobiranja.

TRANSPARENTNOST

BiH je na drugom mjestu (iza Crne Gore) kada je u pitanju kriterij transparentnosti, sa rezultatom od 61,58% zadovoljenih indikatora. U ovoj kategoriji prednjače Vijeće ministara BiH (65,11%) i Vlada Republike Srpske (65,06%), dok je posljednja Vlada Federacije BiH sa 54,08%.

U pogledu transparentnosti vlasti, jedan od identifikovanih problema je postizanje potpune transparentnosti sjednica tijela izvršne vlasti u BiH. Budžetska transparentnost zadovoljava 57,93% postavljenih indikatora. Mogućnost pretrage budžeta je ograničena, što otežava bilo kakvo poređenje, analizu ili upotrebu podataka za dalju obradu, a problematičan je i nedostatak „Budžeta za građane“. Kada je u pitanju oblast javnih nabavki, podaci vezani za provedene postupke javnih nabavki dosta su šturi. Naime, moguće je izvršiti uvid samo u obavjesti, odluke i izvješća o provedenim postupcima javnih nabavki. Ugovora i podataka o najuspješnijim ponuđačima najčešće nema. Objavljivanje godišnjih izvještaja o radu predstavlja jedan od ključnih instrumenata otvorenosti, ali i kontrole rada izvršne vlasti od strane građana/ki. Izvršna vlast u BiH zadovoljava tek 44,44% indikatora koji se odnose na dostupnost izvještaja o radu (za posljednje tri godine).

Kako bi se unaprijedila oblast transparentnosti u institucijama izvršne vlasti, potrebno je implementirati sljedeće preporuke za poboljšanje stanja:

- ✓ Zvanične web stranice vlada trebaju sadržavati izvještaje o radu za posljednje tri godine.
- ✓ Materijali za sjednice vlada trebaju biti dostupni javnosti. Vlade ih trebaju objavljivati na svojim službenim web portalima, kako bi građani imali uvid u ono o čemu se raspravlja na sjednicama.

- ✓ Zapisnici i/ili stenogrami sa sjednica vlada trebaju biti dostupni javnosti. Vlade ih trebaju objavljivati na svojim službenim web portalima.
- ✓ Zvanične web stranice trebaju sadržavati osnovne organizacione podatke o institucijama izvršne vlasti, kao što su: organogram, nadležnosti vlade i njenih organizacionih jedinica, te osnove biografske podatke o premijeru/ki.
- ✓ Institucije izvršne vlasti na svojim zvaničnim web portalima trebaju posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, kako državnih službenika/ca, tako i namještenika/ca, te imena i kontakt podatke javnih službenika.
- ✓ Institucije izvršne vlasti trebaju je na svojim zvaničnim web portalima objavljivati godišnje planove javnih nabavki.
- ✓ Pozivi, odluke ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na zvaničnim web portalima institucija izvršne vlasti. I pored toga što postoji portal javnih nabavki koji objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki.
- ✓ Podaci o budžetima (minimalno za posljednje tri godine) trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web portalima.
- ✓ Potrebno je objavljivati izvještaje o izvršenju budžeta, kvartalne i godišnje, minimalno za posljednje tri godine.
- ✓ Potrebno je izraditi „Budžet za građane“, kako bi građani mogli imati bolji uvid u to kako se njihov novac troši
- ✓ Potrebno je održavati kompletne arhive starih sadržaja koji se nalaze na njihovim službenim web portalima.
- ✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

3.2 MINISTARSTVA

Navedeno istraživanje u Bosni i Hercegovini obuhvatilo je sva državna i entitetska ministarstva, njih ukupno 41. Istraživanje je pokazalo da postoje značajne razlike u otvorenosti među ministarstavima, ali i da u svim institucijama postoji prostor za poboljšanje stanja. Preporuke za unaprjeđenje stanja iznijete u ovom dokumentu generalnog su karaktera i odnose se na sva ministarstva obuhvaćena istraživanjem.

GENERALNI ZAKLJČCI

Ministarstva u Bosni i Hercegovini u prosjeku zadovoljavaju oko 34% analiziranih indikatora u oblastima transparentnosti, pristupačnosti, učinkovitosti i integriteta, što svjedoči o veoma niskom nivou otvorenosti izvršne vlasti u BiH.

Međusobne razlike u ukupnim rezultatima između državnih i entitetskih ministarstava u BiH su velike. Najbolje rangirano je Ministarstvo pravde BiH, koje ispunjava 63% ukupnih indikatora otvorenosti, a najlošije, sa svega 15% zadovoljenih indikatora, je Ministarstvo uprave i lokalne samouprave Republike Srpske.

Jasno je da postoji značajan broj institucija koje se opiru uvođenju koncepta otvorenosti i da se taj problem mora sistemski rješavati, uz angažman upravljačkih struktura u svim institucijama. Potrebna je brza reakcija i posvećen rad kako bi se izbjegle negativne prakse neusvajanja važnih dokumenata koji tretiraju ovu temu. Državne i entitetske strategije razvoja i promocije otvorenosti trebale bi biti pripremljene i usvojene, a akcioni planovi implementirani.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Kada je upitanju princip pristupačnosti, koji uključuje pristup informacijama, interakciju sa građanima/kama i mehanizam javnih konsultacija, ministarstva u BiH zadovoljavaju tek 25% praćenih indikatora.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

✓ Ministarstva moraju dosljedno sprovesti važeće zakone o slobodi pristupa informacijama na način da bi svako ministarstvo trebalo:

o Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici registar dokumenata koje ima u svom posjedu.

o Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici i Vodič za pristup informacijama, koji će obavezno sadržavati ime i kontakt osobe zadužene za postupanje po ovim predmetima.

✓ Sva ministarstva trebaju poštovati zakonske rokove za postupanje po zahtjevima za pristup informacijama.

✓ Svako ministarstvo treba obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.

✓ Ministarstva trebaju koristiti savremenije načine komunikacije sa građanima/kama, te javne konsultacije sprovesti online. Državna ministarstva bi za to mogla iskoristiti već postojeći web portal eKonsultacije, čiji kapaciteti do sada nisu ni približno dovoljno iskorišteni. Entitetske Vlade bi mogle razviti sličan model online konsultacija za svoja ministarstva.

✓ Informacije i podaci prikupljeni tokom javnih konsultacija trebaju se redovno, konzistentno i u cjelini objavljivati na zvaničnim web stranicama ministarstava.

✓ Izvještaji i procjene usvojene nakon obavljenih javnih konsultacija trebaju biti javno dostupni, odnosno objavljeni na zvaničnim stranicama ministarstava.

✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

UČINKOVITOST

Kada je upitanju učinkovitost rada ministarstava, Bosna i Hercegovina u ovoj oblasti ima rezultat od 46% zadovoljenih indikatora. Iako je situacija u ispunjavanju ovog kriterija otvorenosti znatno bolja u odnosu na prethodni princip, ona je i ovdje daleko od zadovoljavajuće, te prostora za rad i napredovanje ne manjka.

Pitanja izvještavanja, strateškog planiranja, te monitoringa i evaluacije rada ministarstava regulišu se zakonskim i podzakonskim aktima koji se donose za svaki nivo vlasti odvojeno. Ipak, potrebno je težiti usaglašavanju zakonskih i podzakonskih rješenja iz ove oblasti kako bi se dosegli međunarodni standardi koje propisuje OGP, a kojima BiH teži još od 2014. godine kada je istoj pristupila.

Izvještavanje, strateško planiranje, te monitoring i evaluacija rada ministarstava, kao sastavni dijelovi ovog principa, mogu se unaprijediti sljedećim koracima:

- ✓ Potrebno je uspostaviti jedinstvene metode i procedure za kvalitetno planiranje i kontrolu politika djelovanja, te iste dosljedno sprovoditi.
- ✓ Potrebno je uspostaviti jedinstvene metode po kojima bi ministarstva izvještavala vlade o svom radu na godišnjem nivou.
- ✓ Kako bi pratila i mjerila učinke svojih politika, ministarstva trebaju razviti i adekvatne indikatore za praćenje učinkovitosti svojih programa, politika i redovnih aktivnosti.
- ✓ Potrebno je da ministarstva iniciraju, i uz pomoć nadležnih vlada usvoje jedinstven podzakonski akt kojim bi se regulisalo pitanje među-ministarskih konsultacija.
- ✓ Treba postojati obaveza izvještavanja o među-ministarskim konsultacijama, te takvi izvještaji trebaju biti dostupni javnosti.

INTEGRITET

Integritet svih resornih ministarstva (na državnom i entitetskim nivoima u BiH) iznosi 0%, s obzirom na činjenicu da imovinski kartoni ministara/ki nisu javno dostupni ni za jedno ministarstvo u BiH. Otkako je od Centralne izborne komisije zatraženo da se imovinski kartoni uklone sa njihove zvanične web stranice, imovinski kartoni ministara/ki nisu dostupni javnosti. CIK ih ne izdaje na zahtjev, te je u njih moguće izvršiti uvid samo u njihovim prostorijama.

- ✓ Imovinski kartoni ministara/ki trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web portalima ministarstava, bez obzira na gore navedeni problem Centralne izborne komisije BiH.

TRANSPARENTNOST

Ukupna ocjena transparentnosti ministarstava u BiH iznosi tek 38% zadovoljenih indikatora. Vidljiv je trend nestransparentnog trošenja budžetskih sredstava, neinformiranosti i nestransparentnosti postupaka javnih nabavki, kao i nedovoljne posvećenosti informisanju javnosti o radu ministarstava. Službene web stranice ministarstava sadrže informacije koje u velikom broju slučajeva nisu sistematizovane, određene rubrike su neažurirane ili prazne, ne objavljuju se ni najosnovnije podaci o uposlenicima. Ne poštuju se principi objavljivanja podataka u open data formatu i nema jedinstvenog principa u ažuriranju i korištenju naloga institucija na društvenim mrežama.

Kako bi se unaprijedila oblast transparentnosti u ministarstvima, potrebno je implementirati sljedeće preporuke za poboljšanje stanja:

- ✓ Svako ministarstvo treba imati svoju zvaničnu web stranicu koja se redovno ažurira i popunjava sadržajima relevantnih za rad ministarstava.
- ✓ Svaka zvanična web stranica ministarstva treba posjedovati lako dostupan alat za pretraživanje stranice, koji mora ispravno funkcionisati kako bi omogućio korisnicima da tako dođu do tražene informacije.

- ✓ Ministarstva u BiH nisu dovoljno posvećena informisanju javnosti o svom radu. Međunarodni standardi nalažu da bi ministarstva trebala na svojim zvaničnim stranicama objavljivati svoje programe rada minimalno za posljednje tri godine.
- ✓ Zvanične web stranice ministarstava trebaju sadržavati i izvještaje o radu ministarstava, također za posljednje tri godine.
- ✓ Zvanične web stranice ministarstava trebaju sadržavati osnovne organizacione podatke o ministarstvu, kao što su: organogram, nadležnosti ministarstva i njegovih organizacionih jedinica, te osnove biografske podatke o ministru/ici.
- ✓ Ministarstva na svojim zvaničnim web portalima trebaju posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, kako državnih službenika/ca, tako i namještenika/ca, te imena i kontakt podatke javnih službenika.
- ✓ Ministarstva trebaju na svojim web portalima objavljivati godišnje planove javnih nabavki.
- ✓ Pozivi, odluke ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na web portalima ministarstava. I pored toga što postoji portal javnih nabavki koji objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki.
- ✓ Podaci o budžetima ministarstava (minimalno za posljednje tri godine) trebaju biti javno dostupni na njihovim zvaničnim web portalima.
- ✓ Ministarstva trebaju imati objavljene izvještaje o izvršenju budžeta, kvartalne i godišnje, minimalno za posljednje tri godine.

Ministarstva u BiH u
prosjeku
zadovoljavaju oko

34%

analiziranih
indikatora

Integritet svih resornih
ministarstva (na
državnom i entitetskim
nivoima u BiH) iznosi

0%

- ✓ Ministarstva treba da održavaju kompletne arhive starih sadržaja koji se nalaze na njihovim službenim web portalima.
- ✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

3.3 ORGANI UPRAVE

Istraživanje u Bosni i Hercegovini sprovedeno je nad ukupno 45 organa uprave na državnom i entitetskom nivou.

Preporuke za unaprjeđenje stanja iznijete u ovom dokumentu generalnog su karaktera i odnose se na sve organe uprave obuhvaćene istraživanjem.

GENERALNI ZAKLJČCI

Organi uprave u BiH u prosjeku zadovoljavaju 35% indikatora otvorenosti. Ovaj rezultat, koji svakako nije pohvalan, nije neočekivan i u skladu je sa dosadašnjim mjerenjima otvorenosti na regionalnom nivou.

Promocija otvorenosti se dešava rijetko, ili se uopšte ne dešava. Postoje organi koji ne poštuju zakonske obaveze ni principe prakse dobrog upravljanja, bez ikakvih posljedica. Ovo je stvorilo značajne razlike u otvorenosti kada su u pitanju organi državne uprave unutar BiH.

Pitanje otvorenosti se još uvijek tretira kao pitanje ličnog stava rukovodioca institucije ili njegovog/ njenog tima, a ne kao predmet jasne politike. Jasno je da postoji značajan broj institucija koje se opiru uvođenju koncepta otvorenosti i da se na taj problem mora sistemski djelovati, uz angažman upravljačkih struktura u institucijama.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Učinkovitost rada državnih i entitetskih organa uprave zadovoljava 63% postavljenih indikatora. Ovaj kriterij otvorenosti ispunjen je u znatno većoj mjeri u odnosu na ostale kriterije, ali i dalje postoji značajan prostor za poboljšanje stanja.

Organi uprave nisu dovoljno posvećeni informisanju javnosti o svom radu. Istraživanje je pokazalo da organi uprave nemaju ujednačenu praksu dostavljanja i objavljivanja kako kvartalnih, tako i godišnjih finansijskih izvještaja.

Pitanja izvještavanja, strateškog planiranja, te monitoringa i evaluacije rada organa uprave regulišu se zakonskim i podzakonskim aktima koji se donose za svaki nivo vlasti odvojeno. Ipak, potrebno je težiti usaglašavanju zakonskih i podzakonskih rješenja iz ove oblasti kako bi se dosegli međunarodni standardi koje propisuje OGP, a kojima BiH teži još od 2014. godine kada je pristupila ovoj inicijativi. Istraživanje je pokazalo da preko 50% organa uprave nema razvijene adekvatne indikatore za praćenje učinkovitosti svojih programa.

U cilju poboljšanja otvorenosti organa uprave, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

- ✓ Organi uprave trebaju ujednačeno, kontinuirano i u zakonskim rokovima dostavljati kvartalne i godišnje finansijske izvještaje nadležnom ministarstvu.
- ✓ Svi organi uprave trebaju razviti adekvatne indikatore za praćenje učinkovitosti svojih programa, politika i redovnih aktivnosti.

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

Transparentnost organa uprave zadovoljena je sa skromnih 32% postavljenih indikatora.

Zabrinjavajući je trend netransparentnog trošenja budžetskih sredstava i provedbe postupaka javnih nabavki.

Službene web stranice organa uprave sadrže informacije koje u velikom broju slučajeva nisu sistematizovane, određene rubrike su neažurirane ili prazne, ne objavljuju se ni najosnovniji podaci o uposlenicima. Ne poštuju se principi objavljivanja podataka u open data¹ formatu i nema jedinstvenog principa u ažuriranju zvaničnih web stranica. Svega 38% organa uprave koji su bili obuhvaćeni istraživanjem objavljuje registre dokumenata koje imaju u svom posjedu.

Kako bi se unaprijedila transparentnost organa uprave, potrebno je slijediti ispod navedene preporuke za poboljšanje stanja:

- ✓ Svi organi uprave trebaju imati svoju zvaničnu web stranicu koja se redovno ažurira.
- ✓ Svaka zvanična web stranica organa uprave treba posjedovati lako dostupan alat za pretraživanje stranice, koji mora ispravno funkcionisati kako bi omogućio korisnicima da tako dođu do tražene informacije.
- ✓ Obzirom da organi uprave nisu dovoljno posvećeni informisanju javnosti o svom radu, kako to nalažu međunarodni standardi, organi uprave trebaju na svojim zvaničnim web stranicama objavljivati programe rada minimalno za posljednje tri godine.
- ✓ Zvanične web stranice organa uprave trebaju sadržavati i izvještaje o radu, također za posljednje tri godine.
- ✓ Zvanične web stranice organa uprave trebaju sadržavati osnovne organizacione podatke o organima uprave, kao što su: organogram, nadležnosti, organizacione jedinice, te osnove biografske podatke o rukovodiocu.

¹Otvoreni podaci su podaci strukturirani u računarski čitljivom formatu, kojim se daje mogućnost slobodnog i ponovnog korišćenja.

- ✓ Organi uprave na svojim zvaničnim web portalima trebaju posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, kako državnih službenika, tako i namještenika, te imena i kontakt podatke javnih službenika.
- ✓ Organi uprave trebaju na svojim web stranicama objavljivati godišnje planove javnih nabavki.
- ✓ Pozivi, odluke ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na web portalima organa uprave. I pored toga što postoji portal javnih nabavki koji objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki.
- ✓ Podaci o budžetima organa uprave (za posljednje tri godine) trebaju biti javno dostupni na njihovim zvaničnim web stranicama.
- ✓ Organi uprave trebaju imati objavljene izvještaje o izvršenju budžeta, kvartalne i godišnje, barem za posljednje tri godine.
- ✓ Svi organi uprave trebaju na svojim zvaničnim web stranicama objavljivati registre dokumenata koje imaju u svom posjedu.
- ✓ Gore navedeni podaci trebaju biti objavljeni u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

PRINCIP INTEGRITETA

Integritet svih organa uprave (na državnom i entitetskim nivoima u BiH) iznosi 0%, s obzirom na činjenicu da imovinski kartoni rukovodilaca upravnih organa nisu javno dostupni ni za jedan organ uprave u BiH.

Otkako je od Centralne izborne komisije zatraženo da se imovinski kartoni uklone sa njihove zvanične web stranice, imovinski kartoni nisu dostupni javnosti. CIK ih ne izdaje na zahtjev, te je u njih moguće izvršiti uvid samo u njihovim prostorijama.

✓ Imovinski kartoni rukovodilaca upravnih organa trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web portalima organa uprave, bez obzira na to što nisu dostupni na stranici Centralne izborne komisije BiH.

4. JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE (općine i gradovi)

Rad lokalne samouprave u BiH definisan je Zakonima na entitetskim nivoima. Uzorkom za istraživanje bilo je obuhvaćeno 36 jedinica lokalne samouprave, koje se organizuju kao općine i gradovi. Preporuke za unaprjeđenje stanja koje slijede generalnog su karaktera i odnose se na sve jedinice lokalne samouprave.

Iako rezultati variraju u pojedinim općinama/gradovima, pa time i stanje u određenim oblastima, prostor za poboljšanje stanja ipak postoji.

GENERALNI ZAKLJČCI

Općinske i gradske vlasti u Bosni i Hercegovini ispunjavaju 36% indikatora otvorenosti, prema analiziranim principima transparentnosti, pristupačnosti, integriteta i učinkovitosti, koje zajedno daju ukupan pregled otvorenosti jedinica lokalne samouprave.

Jasno je da postoji značajan broj jedinica lokalne samouprave koje se opiru uvođenju koncepta otvorenosti, te da se na taj problem mora sistemski djelovati, uz angažman upravljačkih struktura.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Kada je u pitanju princip pristupačnosti, jedinice lokalne samouprave, općine i gradovi, ispunjavaju svega 35% postavljenih indikatora. Ovako slab rezultat pokazatelj je zatvorenosti institucija na više polja, počev od nedovoljne participacije građana/ki u procesima donošenja odluka, pa do korištenja zastarjelih načina komunikacije sa građanima/kama.

Također, javnost procesa donošenja odluka unutar općina/gradova nije na zadovoljavajućem nivou, kao ni mehanizmi javnih rasprava i konsultacije između općina/gradova i građana/ki.

Veliki broj općina nema mjesečni bilten o svom radu, putem kojeg bi prezentovali građanima/kama aktuelna dešavanja koja se tiču rada općina. Ovaj nedostatak nije nadoknađen ni prisustvom na društvenim mrežama, jer ne postoji praksa da općine imaju svoje zvanične naloge na ovim društvenim mrežama.

Nedovoljna pristupačnost se negativno odražava na informisanje građana/ki o učincima i efektima rada općinskih i gradskih vlasti.

Kako bi se izbjegle negativne prakse neusvajanja i/ili nepoštivanja važnih dokumenata koji tretiraju ovu temu, te kako bi se stanje popravilo i unaprijedilo, potrebno je implementirati sljedeće preporuke za poboljšanje stanja:

- ✓ Sve općine i gradovi trebaju imati mjesečni bilten o svom radu, putem kojeg će se građani/ke moći informirati o svim proteklim i planiranim dešavanjima u svojim lokalnim zajednicama.
- ✓ Planovi, pozivi, kao i izvještaji o provedenim javnim raspravama/konsultacijama trebaju biti javno dostupni, odnosno objavljeni na zvaničnim stranicama jedinica lokalne samouprave.

✓ Pored klasičnih metoda komunikacije, jedinice lokalne samouprave trebaju koristiti savremenije načine komunikacije sa građanima/kama, te javne konsultacije sprovoditi i na svojim zvaničnim web stranicama ili putem društvenih mreža.

✓ Sve općine/gradovi trebaju na svojim zvaničnim web stranicama imati objavljen registar informacija koje imaju u svom posjedu.

✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se povećala dostupnost i olakšao građanima/kama dolazak do informacija.

PRINCIP UČINKOVITOSTI

Princip učinkovitosti u općinama/gradovima zadovoljen je sa 48% ispunjenih indikatora, a odnosi se na oblasti razvojnih programa i strategija, te monitoring i evaluaciju rada, kroz podnošenje izvještaja općinskim/gradskim vijećima.

Iako je gore navedeno regulisano zakonskim i podzakonskim propisima, potrebno je težiti i usaglašavanju sa međunarodnim standardima.

Strateško planiranje, monitoring i evaluacija rada, kao sastavni dijelovi ovog principa, mogu se unaprijediti navedenim koracima:

✓ Potrebno je uspostaviti jedinstvene metode i procedure za kvalitetno planiranje politika djelovanja lokalnih samouprava, te iste dosljedno sprovoditi.

✓ Izvještaje i evaluaciju rada treba učiniti dostupnim građanima/kama, uz mogućnost pretraživanja i upoređivanja u odnosu na prethodne godine.

✓ Kako bi pratile i mjerile učinke svojih politika, jedinice lokalne samouprave trebaju razviti i adekvatne indikatore za praćenje učinkovitosti svojih programa, politika i redovnih aktivnosti.

PRINCIP INTEGRITETA

Kada je u pitanju integritet jedinica lokalne samouprave BiH, one zadovoljavaju skromnih 18% postavljenih indikatora, s obzirom na činjenicu da imovinski kartoni državnih službenika nisu dostupni javnostiotkako je od Centralne izborne komisije zatraženo da se imovinski kartoni uklone sa njihove zvanične web stranice. CIK ih ne izdaje na zahtjev, te je u njih moguće izvršiti uvid samo u njihovim prostorijama.

Dodatni uzrok ovako lošeg rezultata jeste i nepostojanje adekvatnih mehanizama za sprečavanje sukoba interesa.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

✓ Imovinski kartoni izabranih načelnika/ca gradonačelnika/ca kao i svih ostalih državnih službenika trebaju biti javno dostupni na zvaničnim web stranicama općina i gradova, bez obzira što nisu dostupni na stranici Centralne izborne komisije BiH.

✓ Potrebno je uspostaviti strožije mehanizme za koordinaciju prevencije i sprečavanja svih vidova sukoba interesa, odnosno zloupotrebe položaja i službenih ovlasti od strane službenika, i to na način da se građanima/kama omogući prijavljivanje nepravilnosti u radu općinskih/gradskih organa i službi:

- o Putem otvorene telefonske linije.
- o Putem online prijava.

PRINCIP TRANSPARENTNOSTI

Ukupna ocjena transparentnosti općina i gradova iznosi svega 37% ispunjenih indikatora.

Istraživanje je pokazalo da određeni broj općina i gradova nema službene web stranice, a one postojeće sadrže informacije koje u velikom broju slučajeva nisu sistematizovane; određene rubrike su neažurirane ili prazne, ne objavljuju se ni najosnovniji podaci o uposlenicima.

36%

indikatora otvorenosti ispunjavaju općinske i gradske vlasti u BiH

U domenu pristupačnosti, jedinice lokalne samouprave ispunjavaju svega

35%

indikatora

Integritet jedinica lokalne samouprave BiH iznosi skromnih

18%

Ukupna ocjena transparentnosti općina i gradova iznosi svega

37%

ispunjenih indikatora

Ne poštuju se principi objavljivanja podataka u open data formatu i nema jedinstvenog principa u ažuriranju i korištenju naloga institucija na društvenim mrežama.

Obzirom na vidljiv trend netransparentnog trošenja budžetskih sredstava, neinformiranosti i netransparentnosti postupaka javnih nabavki, kao i nedovoljnu posvećenost informisanju javnosti o rezultatima rada, kako bi se unaprijedlo stanje u ovim oblastima, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

- ✓ Sve jedinice lokalne samouprave trebaju imati redovno ažurirane zvanične web stranice, a svaka web stranica treba posjedovati i lako dostupan alat za pretraživanje stranice, koji mora ispravno funkcionisati kako bi omogućio korisnicima da tako dođu do tražene informacije.
- ✓ Zvanične web stranice jedinica lokalne samouprave trebaju sadržavati osnovne organizacione podatke općina i gradova, kao što su: organogram, nadležnosti njihovih organizacionih jedinica, te osnovne biografske podatke o načelniku/ci odnosno gradonačelniku/ci.
- ✓ Jedinice lokalne samouprave trebaju na svojim web portalima objavljivati godišnje planove javnih nabavki.
- ✓ Pozivi, odluke ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na web portalima jedinica lokalne samouprave.
- ✓ Statuti i pravilnici o unutrašnjoj organizaciji trebaju biti otvoreni za javnost, odnosno dostupni na web portalima svih općina/gradova.
- ✓ Strategije razvoja i promocije otvorenosti trebale bi biti pripremljene i usvojene, a akcioni planovi implementirani.
- ✓ Izvještaji o radu općina/gradova trebaju biti dostupni na web portalima svih općina/gradova, minimalno za posljednje tri godine.

- ✓ Sve općine i gradovi trebaju uspostaviti dosljednu praksu objavljivanja budžeta i izvještaja o izvršenju budžeta, minimalno za posljednje tri godine.
- ✓ Potrebno je uvesti praksu objavljivanja „Budžeta za građane“ i omogućiti građanima/kama da analiziraju budžet kroz narativna i grafička objašnjenja.
- ✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.
- ✓ Urbanistički planovi i Planovi prostornog uređenja trebaju biti dostupni na web portalima svih općina/gradova.

5. TUŽILAŠTVA

Pravosudni sistem u BiH ima znatno složeniju strukturu nego zemlje u regionu, zbog čega je poređenje njegovih rezultata sa rezultatima drugih država zahtijevalo poseban metodološki pristup. S obzirom da ne postoji jedinstven pravosudni sistem na državnom nivou vlasti koji bi bio ekvivalent pravosudnim sistemima država regiona, predmet sprovedenog istraživanja bili su izabrani sudovi i tužilaštva državnog i entitetskih nivoa vlasti, zajedno sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem BiH.

Istraživanje je pokazalo da postoje značajne razlike u otvorenosti među tužilaštvima, ali i da u svim institucijama postoji prostor za poboljšanje stanja. Preporuke za unaprjeđenje stanja iznijete u ovom dokumentu generalnog su karaktera i odnose se na sva tužilaštva obuhvaćena istraživanjem. Preporuke se mogu primijeniti i na tužilaštva koja nisu obuhvaćena istraživanjem.

GENERALNI ZAKLJUČCI

Tužilaštva u BiH zadovoljavaju 64% indikatora otvorenosti i u odnosu na ostale države regiona nalaze se na drugom mjestu, odmah iza Crne Gore. Navedeno istraživanje u Bosni i Hercegovini obuhvatilo je ukupno 31 pravosudnu instituciju, od čega 11 tužilaštava sa prostora cijele Bosne i Hercegovine.

Pravosudne institucije nisu dovoljno transparentne kada je u pitanju izvještavanje u svojim planovima rada, te njihovoj implementaciji. Također, objavljivanje podataka o unutrašnjoj strukturi sudova i tužilaštava, kao što su kontakti sudija i tužilaca, liste drugih sudskih uposlenika i sl, nije na zadovoljavajućem nivou.

Istraživanje je pokazalo da određeni broj provosudnih institucija u BiH ne objavljuje registre informacija u posjedu, a veoma često je prisutna situacija da na službenim web portalima nije ni naznačena osoba zadužena za rješavanje zahtjeva za pristup informacijama.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRISTUPAČNOST

Princip pristupačnosti u tužilaštvima u BiH zadovoljen je sa 73% ispunjenih indikatora.

Istraživanje je pokazalo slabiji procenat zadovoljenih indikatora u oblasti slobode pristupa informacijama.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

- ✓ Tužilaštva moraju dosljedno sprovoditi važeće zakone o slobodi pristupa informacijama na način da bi svako tužilaštvo trebalo:
 - o Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici registar informacija koje ima u svom posjedu.
 - o Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici i Vodič za pristup informacijama, koji će obavezno sadržavati ime i kontakt osobe zadužene za postupanje po ovim predmetima.
- ✓ Sva tužilaštva trebaju poštovati zakonske rokove za postupanje po zahtjevima za pristup informacijama.

✓ Svako tužilaštvo treba obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.

✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

UČINKOVITOST

Kada je u pitanju princip učinkovitosti, tužilaštva u BiH zadovoljavaju 72% postavljenih indikatora.

Istraživanje je pokazalo da je uspostavljen sistem za raspodjelu predmeta unutar tužilaštava, Sistem za automatsko upravljanje tužilačkim predmetima, kako to nalažu međunarodni standardi iz ove oblasti. Sva tužilaštva obuhvaćena istraživanjem dostavila su nadležnom tijelu svoje izvještaje o radu za prethodnu godinu u zadanom zakonskom roku. Kao nedostatak u ovoj oblasti ističe se činjenica da izvještaji ne sadrže podatke o izrečenim disciplinskim mjerama, kao ni žalbama na rad tužioca.

I pored visokog procenta zadovoljenih indikatora iz ove oblasti, unaprijeđenje se može postići provođenjem sljedećih preporuke za poboljšanje stanja:

✓ Tužilaštva u svoje izvještaje o radu trebaju uključiti podatke koje se odnose na:

- o broj sprovedenih disciplinskih postupaka protiv tužilaca;
- o mjere koje su određene po završetku postupka.

INTEGRITET

Kada je u pitanju integritet tužilaštava u BiH, on zadovoljava 55% postavljenih indikatora.

Iako postoji Etički kodeks za tužioce, samo jedno od 11 ispitanih tužilaštava je isti imao objavljen na svojoj službenoj web stranici.

Tužilaštva u BiH
zadovoljavaju

64%

indikatora otvorenosti

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

- ✓ Etički kodeks za tužioce treba biti dostupan javnosti. Svako tužilaštvo na svojoj zvaničnoj web stranici treba imati objavljen Etički kodeks za tužioce.

TRANSPARENTNOST

Princip transparentnosti u tužilaštvima u BiH zadovoljava malo više od polovine postavljenih indikatora (53%).

Sprovedeno istraživanje ukazalo je na trend nedovoljne posvećenosti informisanju javnosti o radu tužilaštava u BiH, sa izrazito neujednačenim praksama među tužilaštvima. Službene web stranice tužilaštava sadrže informacije koje u velikom broju slučajeva nisu sistematizovane, a određene rubrike su neažurirane ili prazne. Ne poštuju se principi objavljivanja podataka u open data formatu i nema jedinstvenog principa u ažuriranju i korištenju naloga institucija na društvenim mrežama. Ne objavljuju se podaci kao što su imena i kontakt tužilaca. Situacija nije puno bolja ni kada su u pitanju podaci koji se odnose na imena i pozicije ostalih uposlenih u tužilaštvima.

Transparentnost tužilaštava u BiH može se unaprijediti sljedećim koracima za poboljšanje stanja:

- ✓ Svako tužilaštvo u BiH treba imati svoju zvaničnu web stranicu koja se redovno ažurira i popunjava sadržajima relevantnih za rad suda.
- ✓ Svaka zvanična web stranica tužilaštva treba posjedovati lako dostupan alat za pretraživanje stranice, koji mora ispravno funkcionisati kako bi omogućio korisnicima da tako dođu do tražene informacije.
- ✓ Tužilaštva u BiH nisu dovoljno posvećena informisanju javnosti o svom radu. Međunarodni standardi obavezuju tužilaštva na objavljivanje programa minimalno rada za posljednje tri godine, na svojim zvaničnim web stranicama.

- ✓ Tužilaštva u BiH nisu dovoljno posvećena informisanju javnosti o svom radu. Međunarodni standardi obavezuju tužilaštva na objavljivanje programa minimalno rada za posljednje tri godine, na svojim zvaničnim web stranicama.
- ✓ Zvanične web stranice tužilaštava trebaju sadržavati i izvještaje o radu tužilaštava, također minimalno za posljednje tri godine.
- ✓ Zvanične web stranice tužilaštava trebaju sadržavati osnovne organizacione podatke o samom tužilaštvu, kao što su: organogram, nadležnosti tužilaštava, te osnovi biografski podaci o glavnom tužiocu i tužiocima.
- ✓ Tužilaštva na svojim zvaničnim web portalima trebaju posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, te imena i kontakt-podatke tužilaca.
- ✓ Svako tužilaštvo unutar svojih prostorija posjeduje oglasnu ploču na kojoj objavljuje podatke propisane zakonom. Svako tužilaštvo bi trebalo na svojoj službenoj web stranici objavljivati podatke za koje postoji zakonska obaveza objavljivanja na oglasnoj ploči.
- ✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

6. SUDOVI

Pravosudni sistem u BiH ima znatno složeniju strukturu nego zemlje u regionu, zbog čega je poređenje njegovih rezultata sa rezultatima drugih država zahtijevalo poseban metodološki pristup. S obzirom da ne postoji jedinstven pravosudni sistem na državnom nivou vlasti, koji bi bio ekvivalent pravosudnim sistemima država regiona, predmet sprovedenog istraživanja bili su izabrani sudovi i tužilaštva državnog i entitetskih nivoa vlasti, zajedno sa Visokim sudskim i tužilačkim vijećem BiH.

Istraživanje je pokazalo da postoje značajne razlike u otvorenosti među sudovima, ali i da u svim institucijama postoji prostor za poboljšanje stanja. Preporuke za unaprjeđenje stanja iznijete u ovom dokumentu generalnog su karaktera i odnose se na sve sudove obuhvaćene istraživanjem. Preporuke se mogu primijeniti i na sudove koji nisu obuhvaćeni istraživanjem.

GENERALNI ZAKLJUČCI

Navedeno istraživanje u Bosni i Hercegovini obuhvatilo je ukupno 31 pravosudnu instituciju, od čega 18 sudova sa prostora cijele Bosne i Hercegovine.

Istraživanje je pokazalo da je praksa neobjavlivanja sudskih presuda, kao i zapisnika sa ročišta široko rasprostranjena među sudovima u BiH. S druge strane, određeni broj pravosudnih institucija u BiH ne objavljuje registre informacija u posjedu, a veoma često je prisutna situacija da na službenim web portalima nije ni naznačena osoba zadužena za rješavanje zahtjeva za pristup informacijama.

Pravosudne institucije nisu dovoljno transparentne kada je u pitanju izvještavanje u svojim planovima rada i njihovoj implementaciji. Također, podaci o unutrašnjoj strukturi sudova i tužilaštava, koji uključuju podatke kao što su kontakti sudija i tužilaca, liste drugih sudskih uposlenika i sl, nisu na zadovoljavajućem nivou.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRISTUPAČNOST

Princip pristupačnosti u sudovima u BiH zadovoljen je sa 42% ispunjenih indikatora, pri čemu samo 17% sudova obuhvaćenih istraživanjem objavljuju sudske odluke na zvaničnim web portalima. Niti jedan od sudova obuhvaćenih istraživanjem ne objavljuje zapisnike sa sprovedenih suđenja.

Također, istraživanje je pokazalo nizak procenat zadovoljenih indikatora u oblasti slobode pristupa informacijama.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

✓ Sudovi moraju dosljedno sprovoditi važeće zakone o slobodi pristupa informacijama na način da bi svaki sud trebao:

o Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici registar informacija koje ima u svom posjedu.

o Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici i Vodič za pristup informacijama, koji će obavezno sadržavati ime i kontakt osobe zadužene za postupanje po ovim predmetima.

✓ Svi sudovi trebaju poštovati zakonske rokove za postupanje po zahtjevima za pristup informacijama.

✓ Svaki sud treba obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.

✓ Sudovi trebaju uvesti praksu objavljivanja sudskih presuda na svojim zvaničnim web portalima (poštujući zakonska ograničenja).

✓ Sudovi trebaju uvesti praksu objavljivanja obrazložnja na kojima zasnivaju presude na svojim zvaničnim web portalima (poštujući zakonska ograničenja).

✓ Sudovi trebaju uvesti praksu objavljivanja zapisnika sa suđenja na zvaničnim web portalima sudova (poštujući zakonska ograničenja).

✓ Sudovi trebaju obezbijediti potrebnu infrastrukturu kako bi se osobama sa invaliditetom omogućio slobodan pristup sudnicama.

✓ Sudovi trebaju uspostaviti odgovarajuće mehanizme, kao što je besplatna telefonska linija ili odgovarajuća brošura, putem kojih se ugrožene kategorije građana/ki mogu informisati o svojim pravima i odgovarajućim pravnim lijekovima

✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

UČINKOVITOST

Kada je u pitanju princip učinkovitosti, sudovi u BiH zadovoljavaju visokih 83% postavljenih indikatora.

Istraživanje je pokazalo da se proces raspodjele predmeta unutar sudova vrši kroz nezavisan informacioni sistem, Sistem za automatsko upravljanje sudskim predmetima, što i nalažu priznati međunarodni standardi iz ove oblasti. Također, godišnji izvještaji o radu sudova u skladu su sa međunarodnim standardima, te sadrže neophodne podatke kojima se određuje učinkovitost određenog suda, kao što su statistike o broju predmeta, dužini trajanja cjelokupnog sudskog procesa, te stopi završenih predmeta u prethodnoj godini.

I pored visokog procenta zadovoljenih indikatora unutar ove oblasti, unaprjeđenje se može postići provođenjem sljedećih preporuka:

✓ Sudovi trebaju uspostaviti dosljednu praksu redovnog godišnjeg objavljivanja podataka o svojoj učinkovitosti na zvaničnim web stranicama, imajući u vidu podatke kao što su statistike o:

- o broju predmeta;
- o dužini trajanja cjelokupnog sudskog procesa;
- o stopa završenih predmeta u prethodnoj godini.

INTEGRITET

Kada je u pitanju princip integriteta, sudovi u BiH zadovoljavaju 61% postavljenih indikatora. Etički kodeks za sudije postoji, međutim, niti jedan od sudova obuhvaćenih istraživanjem nema objavljen Kodeks na svojoj zvaničnoj web stranici.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, potrebno je implementirati sljedeće preporuke:

✓ Etički kodeks za sudije treba biti dostupan javnosti. Svaki sud na svojoj zvaničnoj web stranici treba imati objavljen Etički kodeks za sudije.

✓ Etički kodeks za sudsko osoblje suda treba biti dostupan javnosti. Svaki sud na svojoj zvaničnoj web stranici treba imati objavljen Etički kodeks za sudsko osoblje.

TRANSPARENTNOST

Kada je u pitanju princip transparentnosti, sudovi u BiH zadovoljavaju 45% postavljenih indikatora.

Sprovedenim istraživanjem zabilježen je trend nedovoljne posvećenosti informisanju javnosti o radu sudova u BiH. Službene web stranice sudova sadrže informacije koje u velikom broju slučajeva nisu sistematizovane, a određene rubrike su neažurirane ili prazne. Ne poštuju se ni principi objavljivanja podataka u open data formatu.

S druge strane, gotovo svi sudovi objavljuju podatke o imenima i pozicijama uposlenika/ca u sudovima, što je u skladu sa međunarodno priznatim standardima iz ove oblasti.

Transparentnost sudova u BiH može se unaprijediti sljedećim koracima za poboljšanje stanja:

✓ Svaki sud u BiH treba imati svoju zvaničnu web stranicu koja se redovno ažurira i popunjava sadržajima relevantnim za rad suda.

✓ Svaka zvanična web stranica suda treba posjedovati lako dostupan alat za pretraživanje stranice, koji mora ispravno funkcionisati kako bi omogućio korisnicima da tako dođu do tražene informacije.

- ✓ Sudovi u BiH nisu dovoljno posvećeni informisanju javnosti o svom radu. Međunarodni standardi obavezuju sudove na objavljivanje programa rada minimalno za posljednje tri godine, na svojim zvaničnim web stranicama.
- ✓ Zvanične web stranice sudova trebaju sadržati i izvještaje o radu sudova, također minimalno za posljednje tri godine.
- ✓ Zvanične web stranice sudova trebaju sadržavati osnovne organizacione podatke o samom sudu, kao što su: organogram, nadležnosti sudova, te biografski podatke o predsjedniku/ci suda i sudijama.
- ✓ Sudovi na svojim zvaničnim web portalima trebaju objavljivati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih, te imena i kontakt podatke sudija.
- ✓ Svaki sud unutar svojih prostorija posjeduje oglasnu ploču na kojoj objavljuje podatke propisane zakonom. Svako sud bi trebalo na svojoj službenoj web stranici objavljivati podatke za koje postoji zakonska obaveza objavljivanja na oglasnoj ploči.
- ✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

7. VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

Za razliku od država regiona, koje unutar svojih pravosudnih sistema imaju odvojena sudska i tužilačka vijeća, Bosna i Hercegovina ima jedno tijelo zaduženo za osiguravanje nezavisnog, nepristranog i profesionalnog pravosuđa u BiH, a to je Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH. Kako bi rezultati istraživanja bili uporedivi sa regionalnim rezultatima, metodološki pristup je zahtjevao ispitivanje odvojenih indikatora koji se odnose na sudove i tužilaštva, kroz nadležnosti VSTV-a prema istima.

7.1 VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH KROZ SUDSKE INDIKATORE

GENERALNI ZAKLJUČCI

VSTV, mjereći kroz sudske indikatore, zadovoljava 63,49% indikatora otvorenosti i u odnosu na ostale države regiona nalazi se na trećem mjestu, odmah iza Crne Gore i Srbije. Istraživanje je pokazalo kako VSTV ne provodi dosljedno Zakon o slobodi pristupa informacijama, te nema jasne procedure koje definišu ponašanje prema medijima. VSTV nije dovoljno transparentno ni u pogledu objavljivanja programa i planova rada, ali ni u pogledu objavljivanja planova i izvršenja budžeta.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRISTUPAČNOST

Princip pristupačnosti zadovoljen je sa 42% postavljenih indikatora.

Istraživanje je pokazalo da predstavnici medija imaju slobodan pristup sjednicama VSTV-a, uz prethodnu najavu. S druge strane, ne postoje jasno određene smjernice za medije koje pojašnjavaju ciljeve i interese sudstva i medija, te ujedno usmjeravaju ponašanje sudova prema medijima. Postupak žalbi na rad sudija i tužilaca uspostavljen je i preciziran pravnim aktima, te se dosljedno primjenjuje.

Kako bi se situacija unutar navedene oblasti poboljšala, potrebno je da VSTV implementira sljedeće preporuke:

- ✓ VSTV mora osigurati dosljednu primjenu i provedbu Zakona o slobodi pristupa informacijama kako bi se povećala odgovornost VSTV-a prema građanima, te bi stoga trebalo:
 - o Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici registar informacija koje ima u svom posjedu.
 - o Objaviti na svojoj zvaničnoj web stranici i Vodič za pristup informacijama.
 - o Objaviti kontakt osobe zadužene za postupanje po predmetima pristupa informacijama.
- ✓ VSTV treba obezbijediti odgovarajuće smjernice i uspostaviti sistem edukacije, koji bi osposobio usposlenike/ce za adekvatnu procjenu arhive, dokumenata i drugih informacija kako bi, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama, uspješno odgovorili na zaprimljene zahtjeve i obavljali svoje dužnosti.
- ✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.
- ✓ VSTV treba uspostaviti sistem smjernica za postupanje medija kada izvještavaju o sudovima.
- ✓ VSTV treba vršiti kontinuirane edukacije medija kako bi ih detaljnije uveo u terminologiju i faze sudskog postupka.
- ✓ VSTV treba, u saradnji sa sudovima, jasno definisati procedure i obrasce ponašanja prema samim medijima.

UČINKOVITOST

Princip učinkovitosti zadovoljava 100% postavljenih indikatora.

VSTV vrši pregled svih izvještaja o radu sudova. Jasno su određeni sadržaji, obaveze i rokovi u kojima su sudovi dužni dostaviti izvještaj o radu VSTV-u.

INTEGRITET

Kada je u pitanju integritet VSTV-a, on zadovoljava 69% postavljenih indikatora. VSTV ima svoj budžet, kojim slobodno raspolaže. Samostalan je organ, te su njegove odluke pravno obavezujuće. Postupak imenovanja sudija vrši se po jasno utvrđenim zakonskim kriterijima.

Međutim, iako postoji etički kodeks, nije uspostavljen nikakav vid obaveznog treninga ili dodatne edukacije za sudije iz oblasti etike, pa se stoga u ovoj oblasti preporučuje:

- ✓ VSTV treba, u saradnji sa Centrima za edukaciju sudija i tužilaca obezbijediti stručno usavršavanje u oblasti etičkih standarda.

TRANSPARENTNOST

VSTV zadovoljava 61% postavljenih indikatora unutar principa transparentnosti.

VSTV ima objavljen program rada za tekuću godinu, iako je međunarodni standard da se programi i planovi rada objavljuju za posljednje tri godine. S druge strane, na službenoj web stranici Vijeća mogu se pronaći izvještaji o radu za posljednjih 10 godina. Budžeti Vijeća nisu javno dostupni, dok se na službenoj web stranici može pronaći samo jedan izvještaj o izvršenju budžeta za protekle tri godine.

Transparentnost VSTV-a bi se trebala unaprijediti na sljedeći način:

- ✓ Međunarodni standardi obavezuju pravosudne institucije na objavljivanje programa rada minimalno za posljednje tri godine, na svojim zvaničnim web stranicama.
- ✓ Zvanična web stranica VSTV-a treba sadržati i izvještaje o radu sudova, također minimalno za posljednje tri godine.

- ✓ VSTV na svom zvaničnom web portalu treba posjedovati podatke o imenima i pozicijama zaposlenih.
- ✓ VSTV treba na svom web portalu objavljivati godišnje planove javnih nabavki.
- ✓ Pozivi, odluke ugovori i druga dokumentacija o javnim nabavkama također trebaju biti dostupni na web portalu VSTV-a. I pored toga što postoji portal javnih nabavki koji objedinjuje proces javnih nabavki svih nivoa vlasti, standardi transparentnosti nalažu da se svi finansijski dokumenti institucija, uključujući dokumente koji se odnose na javne nabavke, objavljuju na njihovim zvaničnim stranicama, kako bi se u potpunosti ispoštovalo pravo javnosti na potpunu informiranost i transparentnost u postupcima javnih nabavki.
- ✓ Podaci o budžetima VSTV-a (minimalno za posljednje tri godine) trebaju biti javno dostupni na njegovom zvaničnom web portalima.
- ✓ VSTV treba imati objavljene izvještaje o izvršenju budžeta, kvartalne i godišnje, minimalno za posljednje tri godine.
- ✓ Objavljeni podaci trebaju biti u open data formatu, kako bi se informacije učinile dostupnijim i lakše pretraživim.

7.2 VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BIH KROZ TUŽILAČKE INDIKATORE

GENERALNI ZAKLJUČCI

VSTV kroz tužilačke indikatore zadovoljava 67% indikatora otvorenosti i u odnosu na ostale države regiona nalazi se na drugom mjestu, iza Crne Gore.

S obzirom da se u BiH radi o jednom tijelu zaduženom za osiguravanje nezavisnog, nepristranog i profesionalnog pravosuđa, određeni broj indikatora otvorenosti obrazložen je i za njega su izrađene preporuke u prethodnom poglavlju. U narednom dijelu fokus će biti samo onim indikatorima koji se odnose na tužilaštva, a kroz nadležnosti VSTV-a.

KORACI ZA DJELOVANJE

PRINCIP PRISTUPAČNOSTI

Princip pristupačnosti zadovoljen je sa 73% postavljenih indikatora.

Za poboljšanje stanja iz ove oblasti potrebno je primjeniti preporuke naznačene u prethodnom poglavlju, a iz iste oblasti.

UČINKOVITOST

Princip učinkovitosti zadovoljava 57% postavljenih tužilačkih indikatora.

Sva tužilaštva dužna su dostaviti svoje izvještaje o radu u zadanom zakonskom roku Vijeću, za prethodnu godinu. Ipak, kao nedostatak se može evidentirati činjenica da izvještaji ne sadrže podatke o izrečenim disciplinim mjerama, kao ni žalbama na rad tužioca. VSTV treba provesti sljedeće mjere kako bi unaprijedio otvorenost u ovom segmentu:

- ✓ VSTV treba dodatno definisati da izvještaji o radu tužilaštava sadržavaju podatke o broju sprovedenih disciplinskih postupaka protiv tužilaca.
- ✓ VSTV treba dodatno definisati da izvještaji o radu tužilaštava sadržavaju podatke o mjerama koje su određene po završetku disciplinskih postupaka.
- ✓ VSTV treba dodatno definisati da izvještaji o radu tužilaštava sadržavaju podatke o žalbama na rad tužilaca.

INTEGRITET

Princip integriteta VSTV-a u pogledu ispunjenosti tužilačkih indikatora zadovoljen je sa 100%

TRANSPARENTNOST

Princip transparentnosti zadovoljava 54% postavljenih indikatora.

VSTV ne raspolaže niti upravlja budžetima tužilaštava. Njegova uloga u procesu formiranja budžeta je savjetodavna. Svako tužilaštvo ima svoj budžet, te određeni stepen integriteta pri raspolaganju sredstvima. Ostala sredstva troši uz odobrenje nadležnog ministarstva. Budžeti tužilaštava ne sadrže sredstva za pravnu pomoć, trening i edukaciju tužilaca, te kompjuterizaciju.

S druge strane, budžetima su predviđena finansijska sredstva za održavanje zgrada i prostorija, izgradnju novih objekata, plate tužilaca i uposlenih.

Za poboljšanje stanja iz ove oblasti potrebno je primjeniti preporuke naznačene u prethodnom poglavlju, a iz iste oblasti.

8. METODOLOGIJA

Indeks otvorenosti je složeni indikator koji mjeri stepen otvorenosti vlasti zapadnog Balkana prema građanima i društvu. Otvorenost vlasti predstavlja ključni uslov demokratije, obzirom da omogućava građanima da dobiju informacije i znanje koje je neophodno za ravnopravno učešće u političkom životu, efikasno donošenje odluka, te za držanje institucija odgovornim za politike koje provode. Otvorenost također podržava dobro upravljanje jer omogućuje upravljačkim elitama da razmotre i iskoriste ideje i ekspertize koje su raspršene u društvu.

Otvorena vlast se bazira na četiri organizacijska principa: transparentnost, dostupnost, integritet i učinkovitost. Ovi principi se primjenjuju na sve grane i nivoe vlasti, od izvršne vlasti do lokalne samouprave, parlamenata i sudstva.

Princip **transparentnosti** znači da vlast javnosti pruža jasne i relevantne informacije o onom što radi. Ove informacije se tiču organizacije i rada vladajućih institucija, a posebno su bitni budžetiranje i procedure javnih nabavki.

Učinkovitost označava dostupnost i pružanje informacija i znanja unutar vlasti, te jačanje interakcija sa građanima.

Integritet uključuje mehanizme za prevenciju korupcije, implementaciju etičkih kodeksa i propisa kojima se reguliše lobiranje.

Posljednji princip, **dostupnost**, odnosi se na praćenje i procjenu politika koje se sprovode. Dostupnost podrazumijeva mogućnost pristupa informacijama i znanju unutar same vlade.

Četiri principa se dalje raščlanjuju u pojedinačna pitanja koja se ocjenjuju na osnovu informacija koje se mogu pronaći na web stranicama, kvaliteta pravnog okvira koji reguliše određeno pitanje, drugih javnih izvora informacija, te te upitnika dostavljenih institucijama. Index otvorenosti ocjenjuje kako se ova četiri principa realizuju u sljedećim institucijama ili setovima institucija: vlade, ministarstva, organi uprave, parlamenti, lokalne samouprave, sudovi i tužilaštva. Obzirom da ove institucije obavljaju različite funkcije u procesima upravljanja i izrade politika, pojedinačna pitanja su prilagođena svakoj od institucija.

METODOLOŠKA OGRANIČENJA

Metodologija istraživanja pruža formalni uvid u postignutu razinu institucionalne otvorenosti u regionu. Međutim, u nekim slučajevima, njezini zaključci o tome kako institucionalna otvorenost funkcionira na terenu su ograničeni. Samo postojanje pravnog okvira za institucionalnu otvorenost nije garant primjene načela dobrog upravljanja u praksi. Ovo istraživanje pruža prostor za daljnje dubinske analize politika pojedinih segmenata otvorenosti i primjene dobrog upravljanja, što bi bilo korisno za dobivanje sveobuhvatne i jasne slike o otvorenosti javnih institucija u regionu.

Štoviše, razlike u strukturi upravljanja i teritorijalnoj organizaciji zemalja zapadnog Balkana ograničavaju, do određene mjere, komparativnu procjenu postignutih razina institucionalne otvorenosti. U tom smislu, rezultati izvršne, zakonodavne i pravosudne otvorenosti ponekad ne odražavaju stvarne odnose između različitih institucija na nacionalnoj i regionalnoj razini.

9. PROJEKAT

Dobro upravljanje je ključno kada je u pitanju vladavina prava. Iako su pitanja korupcije, transparentnosti, vladavine prava i dobrog upravljanja uvijek u fokusu javnosti, činjenica je da postoji manjak razumijevanja ovih pojmova, te da postoje sistemski problemi koji ne dobijaju dovoljno pažnje. Projekt „Mreža za odgovornost, nove tehnologije i otvorenost institucija u Jugoistočnoj Evropi“ ima za cilj da podigne svijest o ovim izazovima kroz olakšanje saradnje između nevladinih organizacija, te da konsoliduje strateške napore za zastupanje i rješavanje ovih problema.

ACTION SEE daje platformu za dijalog i konkretnan alat za mjerenje stepena do kojeg državne institucije poštuju principe i standarde otvorenog upravljanja (Indeks otvorenosti).

Cilj projekta je da poveća uključenost nevladinog sektora i medija u procese donošenja odluka i kreiranja javnog diskursa i politika, kao i da poveća kapacitete civilnog društva da se bavi osjetljivim pitanjima.

SPECIFIČNI PROJEKATNI CILJEVI:

Promovisati dinamično civilno društvo koje mobilizira građane na aktivno učestvovanje u pitanjima koja se tiču vladavine prava i dobrog upravljanja, te koje utiče na politike i procese donošenja odluka na državnom i lokalnom nivou.

Ojačati mehanizme za dijalog između organizacija civilnog društva i državnih institucija i uticati na dobro upravljanje i reformu javne administracije.

Stimulisati organizacije civilnog društva i medije na povezivanje na lokalnom i nivou EU, kako bi se omogućila razmjena znanja, vještina i poznanstava, kao i povećao uticaj njihovih zagovaračkih kampanja

ActionSEE je mreža organizacija civilnog društva koje zajednički rade na promovisanju i osiguravanju odgovornosti i transparentnosti vlasti u regiji jugoistočne Europe, kroz stvaranje potencijala za građanski aktivizam i učešće, promovisanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda na internetu, te kroz jačanje kapaciteta nevladinih organizacija i pojedinaca u regionu kada je u pitanju korištenje novih tehnologija kako bi se osigurala odgovornost vlasti.

Projekat ACTION SEE je finansiran od strane Evropske unije, a implementiraju ga Fondacija Metamorfozis, Westminster fondacija za demokratiju, CRTA – Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost, Udruženje građana Zašto ne?, Centar za demokratsku tranziciju, Open Data Kosovo, i Levizija Mjajt!.

10. SAZNAJTE VIŠE

PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE STANJA

Otvorenost institucija izvršne vlasti u regionu i BiH

<https://goo.gl/cSCKmr>

OTVORENOST PARLAMENTA
U REGIONU I BIH

<https://goo.gl/NSMXN2>

OTVORENOST PRAVOSUĐA U
REGIONU I BOSNI I HERCEGOVINI

<https://goo.gl/dSuJTa>

ANALIZA OTVORENOSTI LOKALNIH
SAMOUPRAVA U BIH

<https://goo.gl/1wCqkY>

